

בש"פ 5929/17 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון
בש"פ 5929/17

לפני:
העורר:
כבוד השופט י' עמית
פלוני

נגד

המשיבה:
מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים בתיק
מ"ת 38991-01-17 שניתנה ביום 13.7.2017 על ידי
כבוד השופט א' אברבנאל

תאריך הישיבה:
ג' באב התשע"ז (26.7.2017)

בשם העורר:
בשם המשיבה:
עו"ד ראובן בר חיים
עו"ד ורד חלאוה

החלטה

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט א' אברבנאל) מיום 13.7.2017 במ"ת 38991-01-17, בגדרה נדחתה בקשה לעיון חוזר בהחלטה על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים בעניינו.

רקע והליכים קודמים

1. נגד העורר הוגש כתב אישום הכולל חמישה אישומים, לפיהם תקף את בת זוגו ואת ילדיו בהזדמנויות שונות. על פי כתב האישום, באחד המקרים כיוון העורר אקדח, שאותו נשא שלא כדין, לעבר ראשה של בתו. באותו אירוע, כמו גם באירוע נוסף, כיוון העורר אקדח לעבר בת זוגו ואיים להורגה. בד בבד עם כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו של העורר עד תום ההליכים, מתוך חשש לביטחון הציבור. שירות המבחן הגיש תסקיר פסימי, ממנו עולה כי העורר המשיך לאיים על בת זוגו באמצעות הטלפון גם בתקופת שהותו במעצר, ואין בנמצא חלופת מעצר שבכוחה להפיג את "הסיכון הגבוה מאד" אשר נשקף ממנו. על רקע זה, הורה בית המשפט המחוזי (כב' השופט ע' שחם) ביום 26.2.2017 על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים נגדו. ערר על החלטת המעצר נדחה בהחלטתו של השופט מ' מזוז מיום 3.4.2017 (בש"פ 2628/17). בין היתר, צויין בהחלטה זו:

עמוד 1

"המדובר בעניינינו בצירוף קשה של הערכת מסוכנות גבוהה ביותר להישנות התנהגות אלימה מצד העורר, אישום על שימוש בנשק על ידי העורר לאיום על אשתו וילדיו, עבר פלילי של אלימות כלפי בת הזוג והשמעת איומים טלפוניים כלפי אשתו אף מתוך כותלי בית המעצר. כל אלה, בצירוף מרכיבי אישיות המקשים על מתן אמון בעורר, מובילים אל התוצאה הבלתי נמנעת של מעצר העורר עד לתום ההליכים.

אשר לטענות העורר לענין הקלטות של שיחותיו מבית המעצר ולענין 'סימני שאלה ראייתיים', בידי העותר יהיה לפנות בבקשה לעיון חוזר ככל שתוכן הקלטות או כרסום בראיות בשלב פרשת התביעה יבססו עילה לכך".

2. ביום 4.5.2017 הגיש העורר בקשה לעיון חוזר בהחלטת המעצר. הבקשה נשענה על שלושה אדנים: ראשית, נטען כי המדינה לא מילאה אחר התחייבותה להעביר לידיו את ההקלטות שבהן הוא נשמע מאיים על בת זוגו בתקופת המעצר, ואף חומר הראיות המלא טרם הומצא לו במלואו. שנית, נטען כי העורר נתון במעצר ארבעה חודשים וההליך צפוי להתארך, כך שחלוף הזמן מצדיק עיון חוזר. שלישית, נטען כי המסוכנות התפוגגה, שכן העורר הפיק לקח מהמעצר, התנהגות חיובית, והעורר ובת זוגו החליטו לשקם את מערכת היחסים, גם לטובת הילדים. לפיכך ביקש העורר להורות על שחרורו למעצר באיזוק אלקטרוני, ובהמשך הוגשה מטעמו בקשה נוספת לעיון חוזר, שבמסגרתה פירט את טענותיו בנוגע ל"סחף בראיות".

לאחר שמיעת טענות הצדדים, הורה בית המשפט המחוזי כי "נוכח חלוף הזמן וטיעונים שהשמיע ב"כ המשיב באשר לסולחה, ולהטבה ביחסים שבין הנאשם למתלוננת, יש הצדקה להיענות לבקשתו לבחון מחדש את עילת המעצר". לפיכך התבקש שירות המבחן לערוך תסקיר משלים בעניינו של העורר. דא עקא, שירות המבחן התרשם כי חלוף הזמן לא הקהה את המסוכנות הנשקפת מן העורר, וחזר על המלצתו להותיר את העורר במעצר עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו. בהחלטתו של בית המשפט המחוזי נקבע, כי נוכח העבירות המיוחסות לעורר, החוק שולל מעצר באיזוק אלקטרוני, למעט "מטעמים מיוחדים שיירשמו" (סעיף 22ב(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996) (להלן: חוק המעצרים). כמו כן נקבע כי בשים לב לחומרת המעשים המיוחסים לעורר, גם ה"סולחה" שנערכה איננה מפחיתה באופן ממשי את הסיכון הנשקף ממנו. עוד צויין בהחלטה, כי בחומר הראיות לא חל כרסום משמעותי, ובנסיבות העניין גם הצפי להתמשכות ההליך אינו מטה את הכף אל עבר קבלת הבקשה. כנגד החלטה זו מכון הערר שבפניי.

הערר

3. בערר ובדיון שנערך בפני טען העורר כי לאחר החלטת המעצר "התפתחו עובדות ונסיבות חדשות", וכי בית משפט קמא שגה במסקנותיו. העורר תלה יהבו בשלוש טענות עיקריות - כרסום בחומר הראיות, שינוי במצב הדברים לאור הפיוס בין בני הזוג, וחלוף הזמן. בכך כיוון העורר להוראת סעיף 52 לחוק המעצרים הקובע שלוש עילות לעיון חוזר והן: גילויין של עובדות חדשות; שינוי נסיבות; חלוף זמן ניכר ממתן ההחלטה בנושא המעצר (ראו, לדוגמה, בש"פ 5090/15 חטיב נ' מדינת ישראל (30.7.2015)).

אבחן להלן טענות אלה.

4. כרסום בחומר הראיות: הטענה מבוססת על כך ששתי עדות התביעה המרכזיות, בת הזוג והילדה, הסכימו להעיד בבית המשפט רק על המצב בהווה ולא על אירועים מן העבר. עוד נטען כי לא ניתן יהיה להגיש את אמרתן של השתיים על פי סעיף 10א לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן: פקודת הראיות), מאחר שהודעתן נגבתה בשפה הערבית אך נרשמה בעברית. לפיכך נטען כי אין אפשרות להרשעה על בסיס האמרות הללו, אלא אם כן תוצגנה ראיות מחזקות. בהקשר זה הצביע העורר על כך שהודעותיהן של האם והבת נתקבלו בשלב זה על ידי בית משפט קמא "על תנאי", מבלי להכריע בדבר קבילותן. בנוסף העלה העורר טענות גם כלפי קבילות ומהימנות העדויות שנגבו מפי בת הזוג והילדים לגבי השימוש באקדח, ונטען כי הודעותיהם ועדויותיהם בנושא זה אינן קבילות על פי סעיפים 3-4 לפקודת הראיות הקובע סייגים לעדותם של בן זוג וילד.

5. דין הטענה להידחות.

אקדים ואומר כי במסגרת בקשה לעיון חוזר, אין מקום לטענות "ערעוריות" המכוונות כנגד החלטת המעצר הראשונית (בש"פ 7826/13 דלו נ' מדינת ישראל פסקה 8 והאסמכתאות שם (10.12.2013)). כאשר הבקשה לעיון חוזר נסמכת על טענה לכרסום בתשתית הראייתית, הרי שיש להצביע על "כרסום מהותי", "מהפך ראייתי", "כרסום מהותי ומשמעותי", "כרסום עמוק", כי השינויים הם כאלה "שמוטטו את ראיות התביעה", כי חל "שינוי דרמטי בראיות התביעה, המהווה מהפך ראייתי של ממש, בבחינת הפיכת הקערה על פיה, כך שבעקבות השינוי תיטה הכף לעבר זיכו הנאשם על פני הרשעתו" וכיו"ב ביטויים המצביעים על כך שלא די בהעלאת טענה כזו או אחרת כדי להצדיק ביקורת שיפוטית נוספת במישור הראייתי (ראו החלטותי בבש"פ 8216/13 אוחיון נ' מדינת ישראל בפסקה 7 (30.01.2014), בבש"פ 4786/15 סליביא נ' מדינת ישראל בפסקה 4 (16.7.2015); וכן בבש"פ 4794/95 שאבי נ' מדינת ישראל (06.08.1995); בבש"פ 4786/12 מדינת ישראל נ' טנסקי (12.07.2012)).

האשה והבת לא חזרו בעדותן מהודעותיהן במשטרה, אלא הבהירו בעדותן כי אין בכוונתן לדבר על דברים שארעו בעבר, אלא על המצב דהיום. אך אפילו היו השתיים מבקשות לחזור בהן מהגרסה שמסרו במשטרה, לא היה בכך משום "כרסום מהותי" כנדרש. עמדתי על כך בהחלטתי בבש"פ 770/10 מדינת ישראל נ' פלוני, בפסקה 15 (11.3.2010):

"ברם, לא כל שינוי גרסה של עד, ואפילו עד עיקרי, משמיטה מיניה וביה את הפוטנציאל ההרשעתי של חומר הראיות. כך על דרך הכלל, וכך במיוחד בעבירות מין שמתלוננות חוזרות בהן לעיתים מגרסתן בשל לחצים חיצוניים ופנימיים (ראו, לדוגמה, בש"פ 1752/01 מדינת ישראל נ' בביב (13.3.2001)). מעשה של יום ביומו בבתי המשפט, שעד עיקרי חוזר בו בעדותו מהודעתו במשטרה, וזו מוגשת ומתקבלת בסופו של יום מכוח סעיף 10א לפקודת הראיות [נוסח חדש], ואין בעובדה זו, כשלעצמה, כדי להביא לכרסום בתשתית הראייתית.

[...] הטעם לדבר הוא, שגרסה חדשה של עד אינה מאיינת את גרסתו הקודמת בבחינת פלוס מול מינוס במשוואה מתמטית. יכול והמשקל הפוטנציאלי של הגרסה הראשונה יעלה בהרבה על זו של הגרסה החדשה ולהיפך. מטעם זה, בית המשפט של מעצר נדרש לבחון את שתי הגרסאות, הישנה והחדשה כאחת, על רקע התמונה הכוללת של מכלול הראיות, ועל פי הגיונם של דברים וניסיון החיים".

על אחת כמה וכמה שבשלב זה טרם נסתיימה חקירתם של גובי האמרות, כך שלא ניתן לומר בשלב זה כי הודעותיהן של האשה והבת לא תתקבלנה מכוח סעיף 10א לפקודת הראיות.

עמוד 3

אף לא מצאתי ממש בטענה לתחולת סעיפים 3-4 לפקודת הראיות, לאור סעיף 5 לפקודה, הקובע כי סייג אי כשרות בן הזוג והילד להעיד, לא יחול כאשר מדובר בעבירת אלימות או איום (והשוו ע"פ 4454/98 עבאס נ' מדינת ישראל (24.2.1999)).

לסיכום, לא עלה בידי העורר להצביע על אותו "כרסום מהותי" הנדרש לצורך עיון חוזר.

6. שינוי נסיבות: לטענת העורר, החשש למסוכנותו פג או קטן בהרבה, נוכח התנהגותו הטובה בבית הכלא והסולחה שנערכה על-ידי ועדת גישור בחסות משטרת ישראל. לטענתו אין בסיס לסברה כי איים על אשתו בטלפון, וזו דווקא מעוניינת בשלום בית ומפצירה בבית המשפט, מרצונה החופשי, להורות על שחרורו של העורר. העורר הצביע על כך שאשתו מבקרת אותו מרצונה עם ילדיהם בבית הכלא, וגם לדין בבקשה זו, התייצבה עם אחד הילדים. עוד נטען כי התסקיר העדכני מלמד על כך שהמסוכנות מצד העורר פחתה באופן משמעותי. על פי התסקיר, הסולחה אכן משקפת את "מצב העניינים כיום", אך בית משפט קמא שגה בכך שהתמקד בבחינת העבר.

7. גם טענה זו אני מתקשה לקבל. המעשים המיוחסים לעורר, ובעיקר האיום באקדח (שעד עתה טרם נמצא), מעידים על מסוכנותו, וכך התרשם גם שירות המבחן. סולחה אינה תרופה לכל מכאוב. אכן, יש לקחת בחשבון את העובדה שבין העורר לבין אשתו נערכה סולחה בחסותה של ועדת גישור וכי אשתו תומכת כיום בבקשתו להשתחרר. ברם, בנסיבות כגון דא, ואף מבלי להזכיר את "תסמונת האישה המוכה", יש לקבל את הצהרות האשה בזירות, שמא עמדתה הנוכחית נובעת מלחצים חיצוניים ומהקושי הכלכלי עמו מתמודדת המשפחה מאז מעצרו של המשיב (ראו, לדוגמה, בש"פ 260/06 פלוני נ' מדינת ישראל בפסקה 6 (8.2.2006)). כתב האישום ותסקיר שירות המבחן מצביעים על דפוסי התנהגות אלימים, ולא אחת נאמר בפסיקה כי חלופת מעצר בדרך כלל לא תצליח לאיין את המסוכנות הנשקפת מהנאשמים בעבירות אלה (ראו, לדוגמה, בש"פ 7626/06 פלוני נ' מדינת ישראל בפסקה 9 (27.9.2006)). ובכלל, בעבירת אלימות במשפחה קיימת מורכבות אינהרנטית המקשה על יעילותה של חלופת המעצר (בש"פ 5818/16 אלקאדר נ' מדינת ישראל, בפסקה 17 והאסמכתאות שם (4.8.2016)); בש"פ 888/17 פלוני נ' מדינת ישראל (6.2.2017)).

8. חלוף הזמן: בית משפט קמא העריך כי בישיבה הקבועה ליום 16.10.2017 תסתיים שמיעת הראיות, אך לטענת העורר הסיכוי לכך אינו רב, באשר בית המשפט לא לקח בחשבון את פרשת ההגנה, ויש להניח כי הכרעת הדין צפויה להינתן בעוד זמן רב. המשיבה חלקה על הערכתו של העורר, ולהערכתה, יש סיכוי טוב כי שמיעת הראיות אכן תסתיים בישיבה הנ"ל.

הפסיקה עמדה על כך שיש ליתן פרשנות גמישה למונח "חלוף הזמן", בהתאם לנסיבות כל מקרה ומקרה, תוך איזון בין הפגיעה בנאשם מול האינטרס הציבורי, כאשר במסגרת איזון זה על בית המשפט להביא בחשבון "בין היתר, חומרת העבירות המיוחסות לנאשם, מידת המסוכנות שלו, התנהגותו במעצר או אופן עמידתו בתנאי חלופת המעצר ונסיבותיו האישיות: המשפחתיות, הכלכליות והנפשיות" (בש"פ 6286/06 פלוני נ' מדינת ישראל (21.8.2006)); בש"פ 5825/06 גולדבלט נ' מדינת ישראל בפסקה 8 (29.8.2006); בש"פ 1243/16 בויארט נ' מדינת ישראל בפסקה 10 (10.3.2016)).

על רקע כלל הנסיבות במקרה דנן, איני סבור כי בחלוף כארבעה חודשים מאז נדחה עררו של העורר בבית משפט

זה, יש הצדקה לעיון מחדש בתנאי שחרורו של העורר למעצר בפיקוח אלקטרוני או לחלופת מעצר אחר.

9. סוף דבר שהערר נדחה.

ניתנה היום, ז' באב התשע"ז (30.7.2017).

שׁוֹפֵט
